

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
belső farkasutczában 81 szám alatt.

Megjelen e lap hetenkint négyszer n. m. vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton.
Ára évnegyedre 3 ft. o. ó. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., második 6 kr., harmadszor 5 kr.,
krajczár osztrák ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

(D) Közelebből illetékes kézből yett magánlevélben igazságügyi viszonyainkra nézve ezen tétel fordul elő: „Meg van már a confusio, semmi sem foly; a kir. tábla cassáltat minden criminalis pert, mert nem az osztrák processuale szerint folyt, a legtisztább ügyállás mellett is bűnös és ártatlan rab egyiránt ül a tömlőczben, míg — kitudja mikor? az osztrák bűnvádi perfolym mellett perbe fogják újból s megítélik. Ez pedig mostanság nem lesz, s kiadja vissza az ártatlannak elvesztett napjait, s vesztett szabadsága nehéz gyötrelmeit ki fogja kárpótolhatni?

Ezen észrevétel felette fontos, s az emberiség érdeke kívánja, hogy a sajtó korlátai közt hozzá szóljunk; remélve, hogy szavunk illetékes helyen talán figyelmet gerjeszthet.

Miután a tábla ideigl. elnöke b. Apór, Ó Felsége által személyesen tétetett felelőssé az osztrák törvények ideiglenes alkalmazására nézve, kérdésen kívül a tábla, ha állását megtartani akarja, ezen rendelkezést érvényesíteni kénytelen. Mi azonban nem hiszszük, hogy Ó Felségének szándéka lett volna ezen szabályt a multa is érvényesíteni, s legkevésbé ott, hol általa oly emberiségi érdekek illetetnek, melyeknél az idővesztés az emberi jóllét legfőbb tényezőjét, a személyes szabadságot kockáztatja? Ez az uralkodásnak, a kinél van a kegyelem, nem tartózkodhat szándékai közé. Minthogy azonban az általunk fölmerített kérdés egy oly incidens, mely egy előre a számításból kimaradhatott, úgy hiszszük a kormányzó törvénykezési osztályának válik feladatává, hogy e kérdést egyenlítő ki egy a magyar törvényes eljárás szerint már instruált perekre nézve kedvező utasítás által; mert egy 24 óra is, mit p. o. valamely bűnvádi ügy újra kezdése miatt az ártatlan szabadságától megfosztva tölt a börtönben, oly iszonyu büntetés, melylyel a rajta kívül álló okokból előállott pörbeli formálítások miatt, öt sujtani nem lehet.

Szabadságot veszünk magunknak, hogy ez igen fontos kérdést egy kissé taglaljuk, igen fogván örvendeni annak, ha eszméink a gondolkozó főknél viszhangra találának.

Midőn a vármegyéken és székeken az alkotmányos törvényszékek választás utján felállítottak, nem voltak azok semmi kélekkel ellátva arra nézve, hogy a pereket az osztrák processuale szerint vigyék. Még csak annyi pénz sem utalványoztatott egy előre a megyéknek, a mennyiből a jegyzőkönyv vitelre szükséges papir megvásároltatott volna.

Ezen kívül a törvényszékek régi alakjukban az az, mint társas bíróságok állítottak fel; ily bíróság pedig már csak központon lakása által sem képes arra, hogy a bűnvádi nyomozásokat maga kezelje; oda vagy táblabírók, vagy szolgabírói forumok, vagy járásbírók szükségeltetnek.

De a főkormányzó által az alszékek bírának talán 25, a derékszékbiroknak 80—120 forint évi díj utalványoztatván, föl lehetett-e tenni azt, hogy ezen székezek ily silány fizetéssel folytonosok lehessenek? és ha nem: eszközölheték-e a törvényszékek, hogy a folyvást fölmerülő bünesetek akkor vizsgálattassanak meg, midőn a jövő periódusra a törvényszék összeül?

S ha folytonos lett volna is a törvényszékezés, midőn a székek, megyék hatáskörében semmi pénz feletti rendelkezés nem állott, hogyan küldhetett volna a szék, megye kormányzata nyomozó bírót a hely színeire? honnan állíthatta ki a fuvar, napi-díjt stb.

A bírószerkezett a lehető legkisebb volt; az adjunctok, törvényszéki irnokok, diurnisták még névben sem voltak ismeretesek, ha a lelköket kitették volna is forumaik, még sem lehettek képesek eleget tenni azon követelésnek, hogy az osztrák processuale értelmében járjanak el.

Maga az udvari kancellaria is jól belátta ezt, és odajött, hogy Ó Felségének az osztrák pörrendszert alkalmazása iránti parancsát csak is úgy látja teljesíthetőnek, hogy a törvényszékeket újból felosztja az osztrák minta szerint járásokra, a bírónak jobb fizetéseket, s melléjük egy sereg szintén kellőleg díjazott irnokot rendel. Ebből világosan kitűnik, hogy az udvarnál a régi törvényszéki szerkezett nem látják elégségesnek, a régi társas bíróságot nem képesnek arra, hogy az osztrák processuale kívánatainak eleget tegyen. Pedig most nem választott derékszékbiroknak lesznek, kik magyar jogot tanultak, hanem lesznek disponibilisekből állandó bírák, kik az osztrák törvényt ismerik. És még ezek sem képesek a régi forma közt eleget tenni a fölségi parancsának, meg kellett közelítenni az osztrák bírósági formát, minden bíró mellé irnokot rendelni, hogy a rendelet érvényesíthetessék.

Tehát látni való, hogy az alkotmányos törvényszékek csak oly eljárást követhettek, a mi erejüknek s organismusoknak megfelelő lehetett. A bünesetek pedig folyvást jöttek elé, mert a bűnösök nem vártak a rendszer újabb változtatására. A törvényszékeknek s közigazgatásnak kellett valamit tenni a rend fönn-

tartására, s hogy a mit tett nyomosan tette, onnan látszik, mert Erdélyben sehol sem bomlott fel a rend, s a hol az alkotmányos tiszteknek engedelmeskedett a nép, ott mindenütt fényes eredményvel volt biztosítva a személy- és vagyonbátorság.

Hogy azon eljárás, mely e biztonságot eredményezte, most semmisnek tekintessék az annnyival terhelőbb volna, mert a kereset alatt levő egyén nem oka annak, ha őt nem az osztrák törvények szerint perelték be, de nem okai a törvényszékek sem, mert ők nem bírtak semmi eszközzel arra, hogy az osztrák processuale szerint járjanak el, annnyival kevésbé okai pedig, mert midőn látva láthaták, hogy a magyar alkotmányos szervezéssel az osztrák törvény eszméit a Királyhágón túl is csak az országbírói értekezlet által hozhatták összhangzásba; látva láthaták, hogy nálunk a kormányzóktól ki-nevezett értekezlet egy munkálaton dolgozik a törvénykezés összhangzásba hozatalára, mely munkálat Ó Felsége elébe terjesztetett; s látva láthaták, hogy az országbírói értekezlet megerősített a felség által, tehát bizvást hasonló eredményt remélhetek a kormányzóki értekezletre nézve is: hogyan foghattak volna oly rendszer szerinti eljárás, melynek képtelenségét úgy az országbírói, mint a kormányzóki értekezletek szükségessége maga teljesen igazolta; és igazolják éppen most az újra kiadott ideiglenes szervezésről udvari utasítások?!

Ezeknek megfontolásával méltányos, sőt igazságos, hogy az újabb szabályok visszaható erővel nebirjanak, azon okmányok, melyek a választott alkotmányos tisztek által állítottak elé, tekintessenek érvényeseknek; s ha a kereset általuk kellőleg ki van tisztázva, egyik felhívási törvényszék által se utasíttassanak vissza, mert minden ily visszautasítás ugyan annyi szerencsétlen család könyözönét hosszabbítja.

De az ily visszautasítás a f. k. f. k. szék idei 1448. törv. szám alatt e tárgyban közzétett rendelettel sem áll szoros összhangzásban, mert azon rendeletben világosan el van fogadva azon elv, mely szerint az újabb intézkedések visszaható erővel nem bírnak. E rendelet végső sorában ugyanis ezen tétel áll: „a törvényhozás további intézkedéseig a fennálló polgári- s büntető törvényszabályok ezutánra pontosan kezelendők.” Ezen „ezutánra” szóban világosan benne van, hogy a multa nézve, habár megrovás történik, de megsemmisítő intézkedés éppen nem tétetett.

Midőn tehát a multban követett eljárást, még ha

TÁRCZA.

TÖRTÉNELMI NYOMOZÁSOK

a leopoldi diploma keletkezése körül.

KÖVÁRI LÁSZLÓ-TÓL.
(Folytatás.)

E volt az ugynevezett bécsi tractatus, mely mint egy tekintetre látható, a keresztény szövetségbe lépés elvén alapul, harcozi szövetségről szól; azonban belevegyíti mel-kelesen a fölveendő császári oltalmat is, de legkisebb vonatkozás nélkül a belkormányzásban változtatásra. S mennyiben később jövő bizonytalan diplomákra semmit sem hagyott fenn, a Dunod által lehozott szöveg-nél is jobb; azonban a vizsgálatára kiküldött bizottmány a 19-ik pont azon tételében, mely Déva és Kolozsvár megszálását, az általános megszálás első kezdetét, Teleki Mihály pedig a 17-k pont azon hozzáadásában „salvo sacrae caesarei Majestatis in iis-dem jure superioritatis et feudi,” nem kevesebbet látott, mint a német birodalomba keblezést, ugyanazt, mit most a Reichsrath-ba lépésünk kérdésében látunk. c)

Teleki, ki azon tanácsot adta volt, hogy a diplomát a császár, sereg élén küldje meg, hogy lássa a Szebenbe jött basa, hogy erőszaknak hódolnak: a) megdöbbenve állt saját műve előtt. Ő, ki a mult évben római szt. birodalombeli grófságot kapott volt, mint

az adoma mondja, az ablakon diplomáját kivette, ki e czímet soha fel nem vevé: d) hogy Erdély feudum, még ily közbeszúrólag sem akarta elismerni. U, mint conservativ, meggyőződését követte, midőn a török helyett, az osztrák fensőséget kereste, de mint magyar és alkotmányos bazi, inkább kockára kívánta vetni az ügyet, minthogy Erdélyt császári feudumnak ismerje s ezáltal utat nyisson, hogy az örökös tartományok sorába léptetessék. A bécsi követeket arra utasíták, hogy e pótlékokkal el ne fogadják; Bethlen Miklóst, Daniel Mihályt és Mikes Pált pedig Scherffenberg tábornokhoz küldék, hogy rábírák, miszerint a bódoltság batárát, míg tisztába nem jönnek, át ne lépje. Négyszer járt Bethlen a tábornokhoz és vissza, míg végre kiderült, hogy a tractatus még tinépélyesen aláírva nincs, hogy most várja, hogy beküldjék; de legyen benne bármí, fölülte alkuba bocsát-kozni felbatalmazva nincs. b)

Míg ezek ide lent így küzdenek, Bécsben a fennebb látott traktát követekünk alá-írták; de azon írásban ki kért fenhagyás-sal, hogy a Kolozsvár és Déva átadását illető pontot elfogadni az országnak fentar-tották.

Ezen jun. 28 án aláírt szerződés, azon idő közlekedéséhez képest, csak is 8 nap alatt érkezhetett Scherffenberg tábornok kezébe; azonban a tábornok ismeretlen okok-ból, tán mert meghallá, hogy jul. 2 án Sze-benbe a fejedelemből egy lengyel követéség jött, ki a szövetség el nem fogadását taná-

esolja; a) vagy tán mert e követéség is, mely 400 ember kíséretében akart Szebenbe nyomulni kezére játszott: Kolozsvárról megindult, Szeben alatt termett, megizené a fejedelemmel, hogy hozza a bécsi szerződés eredeti szövegét.

Ugy látszik, Szebenbe meg akarta lépni, s Szeben piaczn akarta az erdélyieket vele megkínálni; de elkésett, mert jövetelének hírére, a szász nemzeti kormány s a szebeni polgárok jul. 6 n a bástyákra futottak, eskült tettek le, hogy a töröktől el nem szakadnak, a várat senki parancsára ki nem nyitják, a kulesokat zsebre tették, Teleki-nek egyedül a tábori jelszó kiadását hagyták meg. b)

Ily állapotban találta Scherffenberg tábornok Szeben, a midőn mintegy hétézer emberrel s Csáki László ezredével falai alá érkezett. Képzelné lehet, mily bizodal-mat keltett fel, a mikor a csak most aláírt tractatus 5-k pontjában az állt, hogy Csákit a császár Erdélybe be nem bocsátja, s ő maga hozza az öt kitiltó pontokat; mintha keresve keresték volna, hogy az erdélyiek el ne fogadják. Hogy a közvéleményt mégis előkészítsék s a Szebenben levő basának port hintsenek szemébe, másnap bajnalán Veteráni és Csáki Cynlafi alvó táborára csaptak, s a békés hírekkel ámitott maros-és aranyosszékiekből két halomra valót ap-ritottak össze, c) a nélkül, hogy erre Beth-len Gergely közel fekvő táborra közelebb buzott volna. Sőt Bethlen Gergelynek is, hogy Gyulafi sorsára ne jusszon, Parajdtól

Görgényig a Szakadát-erdején ki és be kel-le néhány sor megsejtáltatnia sergeit, míg végre hazaszökdöstek. f)

Scherffenberg a mint megállapodott, trak-tát akart kezdeni. De miután tisztába jöt-tek, hogy Déva és Kolozsvár átengedése nélkül a ratificált szerződést a tábornok át nem nyújtja, a) sok akadályra talált. Végre a fejedelem magyar és szász urakból bizott-ságot küldött ki a várból egy majorba, Csá-ki is odajött s jul. 10. és 12-n kiegyezést kísértettek.

Mit végeztek, teljes homály fedi. Beth-len Miklós, mint a kit félre való bástyára rendelték, az egész összejövételről mit sem tudott, s emlékirata irásai sem értesült; b) Cserei a Bethlen táborába Medgyes felé volt, de mégis megjegyezte azt, hogy Nagyári József, a fejedelem udvari papja, a rákövet-kezett vasárnap felállt, s azon alapigézt: olyan sárba ugrattatott, melyből lábaikat ki nem vonhatják! predikációt mondott, me-lyet azzal végzett: te hamis hitt fejedelem, s ti hitzegő istentelen urak, hiteteket meg ne szegjétek, különben az isten mind titeket, mind az országot elveszt. d) Csapán egy krónikásunknál látjuk, mintha beleegyez-tek volna, hogy a császári sereg csak hat hónapig quartelyozzanak benn. e)

Bár mit végeztek jul. 11-kén, annyit lá-tunk, hogy a bécsi tractatust az ország el nem fogadta, azonban Scherffenberg tábornok egy vagy más uton eredményhez jutott, mert más nap Szeben alól felkelt, táborát Med-

c) Bethlen Mikl. II. 21. v. 8. Cserei M. Hist. 222.
a) Cserei M. Hist. 155.

d) Bethlen Miklós. II. 154.
b) Bethlen Miklós. II. 28—32.

b) Fundgruben. III. 361. Bethlen Mikl. II. 41.
a) Fundgruben. III. 360. Bethlen Mikl. II. 49.
c) Cserei Hist. 158. 59.

a) Szász, Synloge 18.
a) Fundgruben. III. 361.
b) Bethlen Miklós. II. 44.
d) Cserei M. Hist. 160—2.
f) Cserei Hist. 167.

a nemzet alkotmányos jogát számításba sem vesszük, menti az, hogy a szabadválasztás útján előállított bírak képességének kellékül csak is a hazai jogismeret tekintetét, tehát bíránk az osztrák törvényeket nem ismerhették; továbbá maga a bírói szervezés természete, az osztrák processuale kívánatainak meg nem felelt; s midőn a peres felek nem okai annak, hogy az ország nagy elvárására esik perők megindulásának időpontja, és végre, midőn maga az osztrák törvényt kényszerítő kormány intézkedés is csak „ezutánról” szól: természetesnek látjuk, hogy semmi megindult pert cassálni nem lehet, és a felsőes királyi főkörmányszék törvénykezési osztálya jogába esőnek látjuk, hogy a fennidezett 1448. számú rendelet érdemében az alsóbb törvényszékeknek irányt és utmutatást adjon, hogy a perlekedők általában, s kiválság pedig azon szerencsétlen polgárok, kik közkereset miatt személyes szabadságukat elvesztették, pusztá formálításként kárba és hosszas szenvedésre ne legyenek kárhoztatva.

A magyar kérdés fejlődése.

A „Wanderer” írja: „Mig Magyarországon egy rendezett igazgatás életbe léptetése az általunk érintett mód szerint eszközölendő, —egyszermind kitűnő figyelmet kell arra irányozni, hogy az erdélyi nagyfejedelemség részére az uralkodó által egybehívott országgyűlés lehetőleg hamar összejöjjön.

Nem titkolhatjuk el itt, hogy már a legelső lépésnél is nyílt ellentétbe jöttünk a magyar országgyűlés által kifejtett nézetekkel. Deák és vele az egész országgyűlés föltétlen elismertetését kívánta az Erdélyi uniónak.

Nem tartózkodunk nyíltan bevallani, hogy mi is óhajtuk ez uniót, —azon egyszerű okból óhajtuk, mivel előttünk egy őszinte dualizmus Ausztriára nézve sokkal kevésbé látszik aggasztónak, mint a pluralismus, sőt lehető esetben a dodekaliszmus.

A priori azonban a fenförgő körülmények közt az uniót mint fait accomplit nem engedhetjük meg. Nem lehet tagadni, hogy az unio, mint mind a két országgyűlés határozata, királyi szentesítést nyert; de ezzel szemközt ép oly kevésbé tagadható az is, hogy az unio Erdélyben az összes lakosság túlnyomó felének részvétele nélkül, sőt egyenes óvása dacára és —mint a történet napokint világosan bizonyítja, —nem egészen tiszta eszközökkel szavaztaték meg*); nem tagadható, hogy ezen unio az erdélyi törvényben külön meghatározott nyilvános kihirdetésre mindaddig nem jutott és ennél fogva törvényesen nem is czikkelyezett be. Az uniónak tehát, ha igazságosak akarunk lenni, mindenesetre még egyszer az erdélyi országgyűlés elé kell kerülnie.**)

A magyar országgyűlés, mely a fenförgő differenciák alkalmából nem vonakodott a Magyarországgal századok óta kétségtelenül egybekötött horvát-szlávon nemzetek történetében egy nyitott lapot szentelni, Erdély nemzetétől sem tagadhatja meg e jogot, hogy csatlakozásának kérdése fölött még egyszer szabadon nyilatkozhassék.

És a végre kell nekünk, hogy az erdélyi országgyűlés mielőbb összejöjjön. A román nemzetnek mint az ország negyedik jogos nemzetének beczikelyezése és Magyarországai unio kérdésének újabb fejtegetése volnának ezuttal az egyedüli királyi propositiók. És a mint a már előbb fejtegetett okokból szívünkben óhajtuk, nem is kételkedünk benne, hogy az unio ujjal megszavaztatik.

*) Ezen állítások közül egy sem áll, és csodálkozunk, hogy épp a „Wanderer” írja ezeket. Szerk.
**) De hogyan lehet egy törvényes országgyűlést összeállítani? Szerk.

Ha a Deák-felirat első követelménye ezen egyedül törvényes módon ekkép megoldva lesz, akkor haladéktalanul a magyar országgyűlés ismét egybehívásához kell fogni.

Nem nyilatkozhatunk itt új választások czélbavétele mellett, és kívánjuk: hogy a feloszlott országgyűlés már megválasztott tagjaival hívassék egybe.

Az Uralkodó m. é. aug. 12-ki kir. leiratával a jelen országgyűlést feloszlottának nyilvánította ugyan; s a mint a koronától nem lehet azon jogot elvitatni, hogy az országgyűlést esetleg föl ne oszlatthassa, —ugy azt sem lehet tagadni, hogy ezen országgyűlés a koronának némi okot is szolgáltatott ilyes batározatra; nem a királynak hozzá intézett kívánat i visszautasítása, hanem ezen visszautasítás módja sérté a királyi méltóságot. Az új választások kihirdetése tehát a jog szempontjából egészen igazolt lenne és a behelyezendő magyar miniszterium közbenjárása folytán akadály nélkül keresztül vihető is volna.

És még sem nyilatkozhatunk az új választások mellett. A legdrágább, mivel jelenleg bírnak, az idő és ezzel valóban még jobban kell fukarkodnunk, mint a pénzzel, melynek szintén nem vagyunk éppen bőségében.

Mily eredményt is várhatnánk az új választások által szükségelt idővesztetéstől? Nem tekintve az előrelátható választási vonakodásokat, melyek az országgyűlés feloszlásának állítólagos törvénytelenességéből erednének, legjobb esetben a választási urnákból, talán egyetlen egyet sem véve ki, ugyanazon képviselők lépének ki. (A „W.” ezt határozottan meri állítani.)

Még egy más okot hoz föl az új választások ellen. Mindenekelőtt kölcsönös föltétlen bizalomra levén szükség, a király nem adhatná nagyobb jelét, mint ha a feloszlott országgyűlést ismét egybehívja.

Itt azonban bizonyosan azon komoly ellenvetéssel találkozunk, hogy az uralkodó a már egyszer feloszlott országgyűlést, saját méltóságának megsértése nélkül, többé össze nem hívhatja.

De mit válszadjunk mi akkor azoknak, kik azt akarják, hogy I. Ferencz József Ö Felsége, a népképviselőt s az európai államok összes követségeinek színe előtt ünneppélyesen bizosított, s hatalmának különös oltalma alá helyezett februári alkotmányt ismét visszavegye?

A korona a közjó előmozdítása tekintetéből méltóságának gondatlan megsértését nagylelkien bocsáthatja meg, a nélkül, hogy gyengéset áruhá el; ebben nincs következtetés.

Lehető tehát, s a király vezetheték azon óhajtatással, leiratában tett királyi ígéretéhez képest, magyar népeivel újabb egyezkedést kísérteni meg, s azok számára —még pedig időskímélés tekintetéből— a már megválasztott képviselőkől azonnali országgyűlést hívni össze.

A legfontosabb politikai ok azonban, a miért az országgyűlés a már megválasztott tagokkal hívassék össze, az, hogy a népre hivatkozott újabb választások által egyelőre vissza kell tartani. A legközlebbi országgyűlés, akár régi tagjaiból, akár újonnan választottakból álljon is össze, bajosan fog első tanácskozásnyáiban a kevéssel azelőtt történte emlékeitől szabadulhatni, minők az országgyűlés és helyhatóságok erőszakos feloszlása stb. s a szenvedélyek hatalmától izgattatva, még mindig mereven helyezendik magát a kormány ellenébe, s abban bajosan fog nyugodt észlelőds felülkerekedhetni. De épen a vitatkozások által fognak a nézetek az országban tisztulni s a szenvedélyek elnyugodni; —s ha ezután fognak új választások kiírni, bizonyosan egészen különböző eredményt szolgáltatandnak.

Az Erdélyi uniónak, —mely— mint óhajtuk, időközben ujjal meg fog szavaztatni —alapján, a magyar országgyűlés ujra kiegészítése talán lehetővé lesz, s ezen kedvező esetben ujra kiegészített; ellenben kedvezőtlen esetben előbbi alakjában összehitt országgyűlésben, a fejedelm oldala mellé rendelt magyar biradalmi miniszterium által környeztetve, a szabatosas s

velősen formulázott királyi javaslatokat a ház asztalára kellend letennie.

Ily módon azon a történelemben eddigelő páratlanul álló anomalia is meg lesz szüntetve, melyet a legközlebbi fölőszlatott magyar országgyűlésben kelle látnunk.

Abban egy, két házban tanácskozó népképviselőt láttunk, a nélkül, hogy mindkettőben egy egyetlen ornam található lett volna, a kormány szándékai s kívánatainak képviselése végett. Igen számos, nem épen jóhangulatú népképviselőt láttunk; de nem láttunk kormányt, mely a képviselőket jobb hangulatra hozhatta volna.

A magyar országgyűlés mindkét házának asztalára leteendő kir. javaslatoknak, nézetünk szerint, a következő 4 pontból kellene állaniok:

a) az 1848-ki törvények átvizsgálása, a mennyiben azok a magyar tartományoknak a monarchiához viszonyait illetik;

b) Magyarországnak a horvát-szlávon királyságokhoz megháborított viszonyának megállapítása, a pesti s zagrabi országgyűlések közös tanácskozásainak alapján;

c) a magyar korona országainak az összállamhozi s egymásközi, ily módon közösen megállapított államjogi viszonyai alapján, a koronázási diploma megállapítása, a nádor választása s a királyi ünnepélyes megkoronáztatásának további előkészítése, mint a megkööltt új békeszövetség megpecsételése;

d) a nemzetiségek kérdésének megoldása, a Sz. István koronájá alatt egyesülten élő összes népfajokat illetőleg, a kor parancsoktól kívánalmának alapján.

A „Wanderer” ezen indítványaira a „Botsch.” azt jegyzi meg, hogy az nem egyéb, mint a februári pátenst átvitele Deák által.

Kolozsvár, január 22-kén, 1862.

A kezdő farsangi unalmas napokban, ugy látszik, hogy némelyek nem unják bobókás szereplüket a polgári kör rováására játszani; mivel ezen társulatban is kasztirozni akarnak, s fájdalom, hogy egy ilyszertü eljárás, egy még csak csecsemő korát élni kezdő társulatnál, a kolozsvári iparosok olvasó-egyleténél tűnt fel. A tisztelt egylet néhány tagja hallgatólág, mert jegyzőkönyvre vétetni nem merték, megállított egy elvet, mely szerint még a polgári születési tisztviselőnek se látván oda bejuthatásukat az iparosok olvasó-egyletére nézve tódvőnek, miközdelüket oda irányozták, hogy a mennyire csak lehet, a tisztviselőt, ha szinte polgári születésűek is, távol tartassanak; mert szerintük példa reá a helyi polgári társalkodó, mely kezdetben ipartűző polgárok egylete lévén, ma már a polgári érdekek mellőzésével prokátorok és hivatalnokok társalgó helye lett, honnan az iparosok ki vannak szorítva. Ez a kiindulási pont, a melyre nem feleletet kívánok adni, se a hallgatólág tett intézkedésnek ezen új testületre nézve mindenesetre káros hatását magyarázni, csak megkérdeni azon tisztelt uraktól, kik egy ily korban, ily tisztes testületben, ily elvek hitegetésével merészelnek fellépni, tisztában vannak-e magukkal? s ha ugy, nyilatkozzanak nyíltan a nagy közönség előtt, hogy mit akarnak? Tehát ezen senki által megbízással fel nem ruházott camarillájában a t. olvasó-egyletnek érvényre jutott az elv, hogy a mennyire csak lehet a hivatalnokok per fas et nefas kisorítottassanak onnan. Azt merem állítani, hogy jövőre nem nagy erőmegfeszítés fog szükségeltetni arra, hogy onnan a hivatalnokokat, ha azok szinte polgári születésűek is —távol tartassák; mert keskedem, hogy egy tisztviselőnek több ész van fejében, s több becsületérzés kebelében, hogysem olyan társulatnak kívánjon tagja lenni, melynek tagjai között vannak olyanok, kik ilyen eszméket terjesztetni nem átalják. De kérdem továbbá azt: vajjon a helyi polgári társalkodó azért, mert a tisztelt egylet némely tagjainak megjegyezése szerint, mely előbb iparos polgárokból alakulván, később prokátorok és hivatalnokok társalgó

gyesre vitte. Honnan parancsot kapva, hogy mivel a török nagyvezér százezer ember élén Buda ostroma felszabadítására siet —azonnal hagyja el Erdélyt, rohanjon Buda alá.

Szebenben aug. 12-kén ujra hongyülés lön, azonban a törvényezikkek ez eseményre csak anyóban vetnek világot, mennyiben azt mondják, „hogy az állapotok kevésbé esendestettek s a fejedelem is Szebenből haza igyekszik. Gyönyörű esendesedés, a mikor e gyűlésnek, öt hónap mulva, most ujra adót, rendkívüli adót kellett kirónia, még pedig a kapukra 40, az egyházhelyi nemesekre 1 forint, oly adót egy emberre, mennyit a hajdan időben egész kapuszám fizetett; e mellett meghatározák, hogy a császár pénzt minden elfogadja; hogy a táborban a közvélemény ne nyilatkozhassék, a zajongókat büntetés alá verék; Pekri Lőrinczet és Daczó Jánost, mert Tökölí kezére dolgoztak, nótázzák. a) S ezzel a fejedelem kilenez havi bujdosás után, aug. 27-én Szebent elhagyá, visszatért székvarosába, Fejérvára. b)

Itt állt Erdély ügye, a midőn a török uralma Magyarországon halálos dűfését megkapta. Buda két hónap óta kemény ostrom alatt; a török nagyvezér bár sietett felszabadítására, de az osztrák sánczai s a 80,000 császári s 20,000 magyar fegyvere miatt alája nem hatolhatott. Petneházi, Tökölí egykori hős vezére sept. 2-kán megmászta Buda falait, példája magyart, németet lelkesített, Buda be lön véve, s a török óráig, magyar lakosság áldozatul esett. c) Buda

elestét egy sereg vár követte, s ez órától a török lábát, mint eddig, Magyarországon meg nem vetheté.

III.

A mint Buda a török kezéből kiesett, Magyarországon a dolgok egészen új fordulatot nyertek. A kormány és klerus szabad kezett kapott. S többet közt, hol Tökölí fészke volt, a Szepességre, Csáki István és Károlyi László, mint királyi biztosok, kiszálltak, s az egykor katolikus templomokat visszazsádek.

Buda visszavétele s a protestáns vallás megtámadtatása Erdélyben is nagy sensatiót okozott. Belátták Erdélyben is, hogy Tökölí támogatói után, Erdély következik. Révpartira jutni, s addig is a porta és a császár közt biztos semlegességet biztosítani, ezt tévők feladatuk. Gyulai Ferenczet Bécsbe küldék, hogy mig egyfelől az Erdélyhez tartozó tiszai megyéket a katonai megszállás ellen védje, igyekezzék rábíni a kormányt, hogy a Hallerek által kötött bécsi szerződésből Kolozsvár és Déva megszállását, hagyják ki. Oct. 19-n pedig, Fejérvárt országgyűlést tartottak, pénzről s a várak számára borról, gabonáról gondoskodtak; a vásosokba menekvett könnyebbé tették; a törökbuza, dohánytermelést és használatát megtiltották; s Tökölí már lefoglalt jóságait, mint Küküllővár, az ilyei és csehi kastély s Hunyadvárhoz tartozó jóságok annyi részét, mennyi Tökölí leánytestvérével szemben illette, az ifjú fejedelemelek adományozták. a)

Mitől az országgyűlés félt, a katonai

megszállás e térlől, legalább a Királyhágón belül elmaradt, de nem kis áldozattal, mert annyi gabonát, zabot kellett kiküldeni, hogy 1687 jan. tetemes pénz és gabonabeli kényszerített kölcsönt kellett kiróni. —Ki léven egyezkedve, a fejedelm Gyulai Ferenczet visszahitta, s az udvar jan. 16 kán tudtára adta, hogy bár a bécsi egyezkedésben változást nem tesz, fentartja a további egyezkedést. a) A fejedelm sietve február 13-ra Fogarasha országgyűlést hívott egybe, Gyulai sikertelen követségéről referált s tán mintegy ellensúlylól a portának adókiüldést szavaztak; ellenben Teleki a fejedelmi tanácsot, mely különben is saját teremtményeiből állott, a részén álló 24 éves Bánffy György s más hasonlók szaporitá, mig egy Bethlen Miklós bele nem juthatott; s hogy a közvéleményt még inkább terrorizálja, homorod-szt-mártoni Biró Bálintot, udvarhelyszéki nri embert, mert kedves embere, Bethlen Gergely zsarolásai ellen kikelt, a székely követek tiltakozása dacára, arra ítélte, illetőleg íteltette, hogy fejébe kass-tollas szalma-süveget téve, Bethlent küvesse meg, s azután a pellengér alatt botot kapjon. b)

Mig a dolgok Erdélyben így alakultak, Magyarországon a visszatorlás, legmagasb fokára hágott. Caraffa Antal, nápolyi születésű gróf s lovassági tábornok, egyébaránt nagy kormányférfi, azon tervet adá a kormánynak, hogy Magyarországgal szemben lépjen a rémuralom terére, s magát erre felajánlta. Megkapta felhatalmazását, Kassa,

Eperjes tájára, Tökölí leghívebb városai közé jött, s febr. 1-én fogatni, majd az inquisitio kintőszekőzeit segítségével vallatásokhoz kezdett, s azon ürügy alatt, hol Tökölínek Munkácson most is pénzszel s egybekel segítik, oly kinszenvedéseket idézett elő, hogy a lefejeztetések s kínosnál kínosabb halálok, miket máj. 3-n kezdettek meg, kegyelemnek tekinteték.

A protestáns Erdély erre megrémült, s mint a ki Tökölí s a kassaiak érdeke mellett maga is kiszállt volt Magyarországra, a legsötétebb jövőt látta maga előtt. Ehez járult még az is, hogy a megbántott porta részéről a nagyvezér ujra táborba szállott, Magyarországnak tartott; a mindenfelől ostromolt erdélyiek ellen a moldovaik is felkeltek, mint valamely végszélybe levő ország ellen betűseket kísértettek. A honvédelmi bizottmány tehát táborot vont Balásfalvára össze, tagjainak ide jul. 4-kén gyűlést hirdetett: határozatba ment, hogy a váradi törökségnek írják meg, hogy a hódoltság terményadója kész, de kiűljön utána; a Moldva felől szorosok megszemlélésére biztosokat rendelték; a császárnak ajándékba papírpák küldését, végre táborbászálást s országgyűlés tartását határozták. a) Ugy látszik hadjáratához készültek, mert a Radnóthon jul. 26-n megnyílt gyűlésen kapuszám szerint 65 frt adót vetettek s a hidak és utak jó karba állításáról gondoskodtak. b)

(Folytatjuk.)

a) Fundgruben. III. 361.
b) Törvényez. Mike, Art. Diet. III. 963.
c) Cserei M. Histor. 163. Tud. gyűjt. 1893. IV. 94.

a) Szász. Sylloge. 20.
b) Törvényez. Mike, Art. Diet. III. 985. Bethlen Mikl. II. 52.

a) Cserei M. Histor. 174.
b) Mike, Art. Diet. III. 1000.

helye lett, vesztette-e ezáltal az odai bejuthatás tekintetében akármelyik becsületes iparos polgár is? Soha, sőt az iparos polgár és hivatalnok egymás mellett megférve közösen működnek a társulat jövőjének biztosításán, nem kásztírozak soha, közösen alkotják a társadalmi szabályokat, s a közös élvezet gyakorlatában lett egy erős társulat. Azon urak, kik magukat a tisztviselőkkel szembe oly erős állásba kívánják helyezni, még olyan formákat is szeretnek felhozni, hogy ők kénytelenek egy tisztán külön álló iparos olvasó-egyletet létre hozni, mert a polgári társalkodóba nemely polgároknak a bejuthatás nehezítve, sőt akadályozva volt. Már engedjenek meg nekem azok a tisztelt jó urak; de én feljogosítottan hiszem magam azon hiedelemre, hogy az olyanszerű egyletek nézve az iparosok olvasó-egyleténél is a bejuthatás éppen úgy lesz nehezítve, sőt akadályozva; mert legvégül is a közneveltségre alkotott társulatok helye — nem korosoma. Aztán a fennebb idézett ellenvetés azért sem állhat, mert tisztület becsület minden iparos osztálynak, de itt az eszme felkeltésére az idézett ok nem szolgáltatott alkalmat, mert a társulat keletkezésének érdeme tisztán a német szabó czéh tagjait illeti.

Nagyon sajnós körülmény az, hogy éppen egy ily társulatnál merülnek fel oly eszmék, melyekről különösen a mai időben minden becsületes érzelű polgárnak vissza kell retenni. Hihetőleg azok az urak, kik kolompósai voltak ez üdvölen eszme tovább fűzésére magokkal számot nem vetve, nem gondolták meg azt, hogy a tisztviselők között polgári érdeklődést képviselő rokonuk, testvérük, vagy plane fiaik lehetnek. Nem gondolták meg azt, hogy az egymás iránti bizalom köteleit gyengítik meg, melynek ugy az iparos polgár és hivatalnok, mint a főrendű ur és a szegény pór között fenn kell állania. Én merem állítani, hogy itt nem a jó szándok, hanem némelyeknek megszokott hivatalnokok iránti ellenséges indulata a főmozdító okok; mert még arra is volt példa, a midőn tekintélyes polgár a forradalom utáni időszakban a szolgabírák megszüntetésével egész gúnnyal nyilatkozott, hogy ha már nincs kenyérük, menjenek hozzá, van neki elég fája, ad ő majd nekik fagyót és fűrészt, ezzel megkereshetik kenyérüket. Ez eléggé jellemzi azok gondolkodásmódját, kik saját polgártársaik elleni gyűlöletüket, megeshetik becsületesük egy kezdő társulat szentélyébe.

De kérdem tovább, ha már a polgári állású tisztviselőkkel szemben érvényre jutottak gondolkodás addigi előítéletes eljárásukat a tisztelt hivatalnokok? ily fognak tenni az egyházi hivatalnokokkal is? hisz azok se iparosok; hát azokat is kifogják halgatag rekeszteni a társulattól. Figyeljenek azok az urak, kik ily eszmék hintegetésével tépelődnek, a jövőre is, és gondolják meg, hogy a gyűlölet akármely vállalatnál is, annál inkább egy ily tisztas társulat keletkezését csak káros következményeket vonhat maga után; s a jelen intézmények jobbra vagy balra, de minden esetre alapjai a jövő előhaladás, vagy hátramaradásnak s én lélekkel óhajtom, hogy a kezdetben tett egyszerű intézkedések miatt a tisztelt társulatnak ne az utolsó jusszon osztályrészebe.

Én, bár állásomnál fogva polgári tiszt, de nézeteim és érdekeimnél fogva a polgári osztályhoz tartozó, mint egy egyszerű iparos polgár fia, kénytelenítette érzem magam ezt ügyben szót emelni, s a hivatalnokok ezen társulattól távolítására czélbavet minden intézmény ellen felszólalni és roszszalni, s tenni fogom ezt mindaddig, míg előttem fel nem fejtik azt, hogy mi az az ok, mely egy ily eszmét érvényre juttatott, s mit kívánnak általa elérni, s ha a kívánt cél el van érve, ez által biztosítva érzik társulatuk életrevalóságát.

ifj. Zattler Nyerges Mihály.
árvai-ellenőr és felügyelő.

KÜLÖNFÉLÉK.

A mint értesültünk Udvarhelyszék főkirálybírája Dániel Gábor helyébe Ugron Lázár volt alkirálybíró nevezettét ki.

Kézdivásárhelyvárosa e hó 20-án tartott bizottmányi ülésében a már ismeretes felsőbb rendeletek felolvasatván az újonczóság, bélyeg, adó, s ausztriai törvények alkalmazása kérdéseiben a bizottmány feliratot intézett ő felsegéhez, esedezve a nemzet és intézményei helyreállításáért, s kinyilatkoztatva, hogy oly intézményeket, melyek nem az alkotmányos törvényhozás kifolyásai nem teljesíthet. Ugyanakkor olvastattat fel azon rendelvény, melyben a bizottmányok a politikai tárgyakba való avatkozástól tiltatnak. Köszönnük a relirat megküldését hozzáknak.

A magyar és erdélyországi kegyes tanító-rendnek hazánkban 27 háza és 296 tagja van. Iskoláit 5973 ifju látogatja. Tehát mintegy 20 tanítvány esik egy szerzetesre.

A „Sürgöny“ írja: Mint köztudomású, ő cs. kir. Apost. Felsége m. é. dec. 14-ki udvari rendelete által méltóztatott megparancsolni, hogy a volt törvényhatóságok abbéli illetéktelen határozatait, mik szerint az országgyűlés feloszlátása miatti órást elcsajátítják; másrésről pedig a bonáruslás bélyegét mérésztelték azokra sütni, kik a közigazgatás újabb fordulatával hivatalaikban maradtának, vagy hivatalokat újból vállaltának, — az illető hatóságok jegyzőkönyveiből kitöröltesse, illetőleg, ha másnemű érdekek sérelme nélkül törölhetik, kimetszethessenek. Ennek következtében ő nagyméltóságától, a kir. helytartó urtól ezen l. f. rendelet foganatosítására irányzott utasítások az illető hatóságokhoz kiadattak.

Gróf Károlyi István, Lajos és György gazdasági tisztviselői jelenlétben Pesten ülésnek, hogy a még létező hitbizományok (családijóságok) elosztassanak. A Károlyi-család gazdagságáról érdekesek a következő adatok. Midőn 20 ével ezelőtt Orosháza, Szentes és Vásárhely családi jóságok elosztattak, a nevezett három gróf mindegyikére 50,000 holdnyi osztalék jutott, s később bekövetkezett tagosítások csak Vásárhelyre 40,000 holdat nyertek, s jelenleg e jóságoknál még 31,000 holdnyi mező-terület kerül elosztás alá.

— Az Erdélyben felállítandó t. székek költségvetése

260,000 ftra megy; a „Botschafter“, mely e hirt közli, azonban nem tudja, hogy ez összeg beértetik-e az erdélyi költségvetésbe, mely a birod. tanács elől terjesztett, vagy pedig megnagyobbították az illető számokat. A szerdai tagjai ezután 800 fnyi határozott évi fizetést kapnak.

A „Pays“ komoly arccal beszél el olvasóinak, hogy mindazon rablók, kik ellen Pestmegyében a rögönitő bíróság küldetett ki — földesurak, ügyvédek és diákok! — Ez még a bécsi lapokon is túl tesz!

Bécsben kiűtött a marhavész egy majoros istállójában, hol hat közül három megbetegedett, egy megdögült, kettőt pedig le kellett bunkózni. A baj elterjedésének megállítására a szükséges intézkedések megtették.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Mintán darab idő óta annyi variatíót olvastuk és hallottuk azon hírekről, mely szerint a tuileriák kabinete a római kérdés gyors és erőyes megoldását sejtető lépéseket tett volna Rómában s az érdekelt kormányoknál; most egyszerre azon tudósítás érkezik Párisból, hogy Thouvenot mindazon híreket, melyek Franciaország által a nápolyi király Rómában tartozkodására vonatkozólag tett lépésekről szólnak, a diplomatiái testület tagjai előtt alaptalannak nyilatkoztatta. Ezen tudósítás szerint igaz, hogy Lavalette marquis, midőn II. Ferenc királynak bemutatja magát, tett ugyan a legkiméletebb módorban némi célzásokat a tartozkodási hely változtatására; de a midőn látta, hogy a király más nézetben van, többé e tárgyra nem tért vissza. Sem a római francia követnek, sem Thouvenot urnak nem volt alkalmá a pápai kormánnyal ez iránt értekezni. Egy bécsi hívtalatos lap a lehátározottabban meghazudtolja azon hirt, mintha Rechberg gróf azért utazott volna közelebből Veronába, hogy egy Sardinia panaszá érdekében kelt francia jegyzéket mutasson be ő felségének. Azon lap szerint a Bécs és Páris közti viszonyok oly kielégítő, hogy semmi kívánni valót sem hagynak fen.

Másfelől a kölni lapnak egy brüsseli levelezője azt írja, hogy párisi tudósítások ismét kedvezően hangzanak az olasz ügyre nézve. A mint biztos közleményekből kivehető, III. Napoleon belátja, hogy többé nincs vesztési való ideje, s ellemondások politikájának valahogy véget kell vetnie. Az angol kormány s Napoleon herceg befolyása mindketten egy szabadelvűbb s Olaszországra nézve kedvezőbb politika érdekében működtek, s a hercegnek a válaszfelirati vita alkalmával a senatusban mondandó, sőt talán már a császár megnyitott beszédei felvilágosított adandnak az Olaszországban követendő francia politikáról.

A „Constitutionnel“-ben Grandguillot a római kérdés megoldásáról értekezik, s megmutatja, hogy Olaszország érdeke francia érdeke; csak hogy másfelől azt állítja, hogy a pápa világi hatalma mind a szent szék függetlenségére mind a vallás szabadságára nézve szükséges.

Páris, jan. 17. A Ricasoli által felöltött napirendre hozott római kérdést illetőleg a hatalszik, hogy a császár környezetében a francia őrség Rómából visszahúzását most inkább hiszik mint valaha. E tudósítást azonban a lapok csak fentartással közlik, Msgr. Chigi az új pápai nuntius fogadtatására nézve, a ki hirt szerint ő szentsége sajátkezű iratát viszi a császárnak, igen kedvező jelek mutatkoznak.

Föld pénzügyminiszter ur ismét szerlegszállítást indítványozott. A rendes létszámot 400,000-re javasolja szállítatni, vagy is 60,000-rel kevesbítetteti. Az indítvány, mint írják, komolyan fontolóra fog vétetni; ámbar a hadügyminiszter tiltakozik ellene.

Olaszország. Turin, január 13. Azon jelentékeny szavak, melyek a Mincion innen és túl elejtettek, valószínűvé teszik a jövő tavaszon kiütendő háborút, min az olasz fiatalasg rendkívül örövendez s nagy igazságtalanul vádolják a hadügyminisztert, miért késik az előkészületekkel. Humbert herceg beszéde, melylyel a nemzeti lövöldét megnyitotta így hangzik: „Uraim! Első fellépésem a politikai életben örömmel tölti el szívem, a legbensőbbben meghatva azért, hogy tiszteltreméltó küldetésem önök vezetésében áll. Nagy hálával tartozom szeretett atyámnak, hogy régóta táplált óhajomnak, hazámnak szolgálhatni, eleget tett. Erős meggyőződés, hogy azon intézet, melyet ma felszenteltünk, Olaszországban éppen oly csodálandó eredményeket fog létrehozni, mint a többi szomszéd országokban. Rajta leszünk, hogy a haza megvédésére az erőket és eszközöket megszorítsuk általa, az olasz fiatalasgot a fegyverforgatásban vezetvén, hogy a nemzet törekvéseiben és munkáiban résztvehessen. A hős önkényesek csudatfelei mutatják meg nekünk, hogy mit érhetünk el népünkkel, ha a fegyverek használatával megbarátkozik. Boldognak érzem magamat, uraim, hogy e hazafiai intézet fölépítésében önökkel közreműködhetem. A haza szolgálataig terjed dicványam; családóm története elődüm vértanúsága, s végül Olaszország mozgalmat, melyet fiatal éveimben láttam magam előtt, csepegtették belém.“

Milano, jan. 10. Az önkéntesek szervezésére kinevezett bizottmány ma ült össze Sirtori tábornok elnöke alatt, hogy a hadügyminiszter nézetét megtudják azon tisztek felől, kik e bizottmányból Della Rovere tábornok által kizárattak. A déli hadseregben vezénylő idegen főtisztek sorsáról is volt szó, kiket a hadügyminiszter szintén kizárt a seregvázak tervsorozatából. A miniszter egyelőre nem fogja érvényesíteni rendeltétét, míg a bizottmány igényeivel meg nem ismerkedik. Az idegen tisztek érdemei mindenestre tekintetbe fognak vétetni, azok, kik olasz polgárokká lettek, elismertettek. Sokan kívánják, hogy a hadügyminiszter leköszönjön, mitől a király sem idegen, mivel a miniszterium Türrt, ki hadsegéde, a „Pungolo“ szerint rendelkezési állapotba tette.

Turin, jan. 17. A követkamara mai ülésében Brofferios interpellálta a miniszteriumot a péterfillérek gyűjtéséről, melyet a haza ellenségei intéztek, hogy fegyvereket kovácsojlanak az olasz kormány ellen. Szóla

ezen üzlet folytatói ellen a büntető törvénykönyv alkalmazását indítványozza. Ricasoli megengedi, hogy a gyűjtések Olaszország kárára történtek; de úgy vélekedik, hogy maga Olaszország kevéssel járult oda, és hogy nem érdemelné meg a fáradságot, hogy az olaszországi gyűjtőket megbüntessék. Egyébiránt a római uralkodó egyszersmind a katolikus egyház feje is, s Olaszország intézményei eleneznek minden oly rendszabályt, mely a pápa czéljainak uyomozására volna irányozva. Erre a kamara napirendre tért.

Egy római sürgöny január 14-ről lelteti, hogy Alatriban egy csapat francia jelent meg s tiz reactionarius tisztet elfogott. Most már nyilvános tény, hogy e határszéli hely főtartalék helye a reactionarius rabló gyilkos rendszernek. A „Sürgöny“ hozzászól: Alatri jövőre francia és pápai katonaság közösen fogja megszállva tartani.

A dalmatiai partokon közelebből egy idegen hajó vetődött zátonyra. A hajón, mely zátonyra jutása után török lobogót tűzött ki, 80 olasz volt. A kapitány azt állította, hogy a hajó török s Messinából Anconába szándékozott; azonban építési modora után mindenki olasznak tartja s egyáltalában gyanus, hogy Messinából Anconába vitorlázása közben mikép vetődött a dalmát partokra?

Caprerából, jan. 11-ről kelt levél szerint Garibaldi mindazoknak, kik meglátogatják, lelkére kőte, hogy barátkoztassák meg az országot azon gondolattal, miként kötelesség és szükség parancsolja, hogy jövő tavaszra felgyverkezve készen álljanak. Bellazizhoz sürgető felszólítást intézett, hogy a „Roma és Velenecze megszabadítására“ folyó aláírásokat lehetőleg mozdítsa elő.

Garibaldinak a párisi cipészek egy pár csizmát küldtek ajándékba, melyet a caprerai hős következő tartalmu levélben köszönt meg: „Igen kedves barátaim! Kaptam a szép lovagcsizmát, melyet önök nekem küldeni sziveskedtek, s az az előérzetem van, hogy én ezt a népnek egy győzelmi napján fogom viselni. Igen le vagyok önöknek kötelezve ezen szép ajándékért s különösen ezen szerencsés előjelért, a mi nemes és szabad lelkek kifolyása. Fogadják stb. Garibaldi.“

Németország. Német lapok tudni akarják, hogy a porosz kormány a bécsi kabinettel igen sikerdus értekezést folytat a kurhesseni ügyhen követendő közös eljárás felett. Ezen eljárás alapja abban állana, hogy Ausztria és Poroszország egy szövetségi határozatot eszközölnek Frankfurtban, mely a kurhesseni kormány jogtalan eljárásában minden további fogantatást megfosztaná. Kurhessenről levén szó, meg kell említenünk, hogy Hassenpflugot, a hírbeti minisztert, ki e fejedelemségre annyi nyomort árasztott, közelebből a gutta megtitotte, ugy, hogy általában azt hiszik, nem fogja munkájának végét megérni.

Berlin, jan. 18. Ma mind a két kamara teljes ülést tartott. Az urak házában a kereskedelmi miniszterium javaslatot terjesztett elő az általános utrendszerről. A követek házában az igazolás folytatott, s mintán 280 választás már meg van vizsgálva és elismerve, a legközelebbi ülésben elnökválasztásba fognak.

Berlin, jan. 20. Ma ment végbe a követek háza elnökeinek és alelnökeinek választása. Grabow elnöké, Behrend danzigi követ első, Bockum-Dolfs második alelnökké választattak. Az elnök, mint tudjuk, az ugynevezett alkotmányos párt vezére; az alelnökök pedig mindketten a haladási párthoz tartoznak.

Az alkotmányos pártnak Grabow által formulázott politikai programja következő pontokból áll: 1. A korona és országképviselet közti egyetértés fenntartása és tartós megszilárdítása az esküvel szentesített alkotmány alapján és köteleke által. 2. Az alkotmány kifejeztése és keresztülvitele a benne ígért a Poroszország alkotmányos jogállapotának helyreállítására szükséges szervezeti törvények által, az alkotmánylevél határozományaival összhangzólag. 3. A német egység létesítése az Ausztrálai tágasabb szövetségben egy szorosabb német szövetség által, a többi, ezen szövetséghez tartozó egyesült német államok katonai, diplomatiái, kereskedelmi, nemzetgazdasági és más közös ügyeinek érdekében, egy közös és egységes szövetségi kormányval a porosz korona legfelsőbb vezérlete alatt, s a német államok kormányainak és népeinek alkotmányos képviselével.

Oroszország. A szt. pétervári egyetemet jan. 3-án bezárták, a tanárokat elbocsátották. A tanulóknak meg van engedve a más egyetemre menetel. Most az egyetem újra szervezéséről gondolkodnak.

Hirlik, hogy a czár Bialobreszki lelkész büntetését egészen el fogná engedni.

Törökország. Egy ragusai, jan. 12-ről szóló tudósítás szerint az Omer basa alatti csapatvezérek parancsot kaptak, hogy seregeik javából egy erős szakaszt alakítsanak, mely a Trebigne megszállására kirendelt csapatok erősítésére volna hivatva. Ez vegye a főkelőket üzöbe, minden irányban. A törökök több gőzhajót várnak, melyek azon utasítással vannak Konstantinápolyból és Triesztből kiküldve, hogy a sereg számára hozott élelmet kikötőnkben rakják le. Ez az élelem Trebigne számára van ide küldve, melyet, mihelyt a még mindig félbeszakasztott közlekedés helyre lesz állítva, határszéleinken át rendeltetési helyére akarnak szállítani. A tanácsnok, a vajdák és az egész montenegroi nép ellentmond a fejedelem politikájának, s elégedetlenségüknek már több jelét is adták. Montenegróban nagy ingerültség uralg és a legtekintélyesebb férfiak tökéletesen meg vannak győződve a felől, hogy ha Montenegro mindjárt kezdettől fogva, magára vállalt szerepét becsületesen és minden utógondolat nélkül, a mint szabad nemzet-bez illik, végig játszta volna, a függetlenségi háború már sokkal előbbre haladott volna. A felkelők, a kétségbeesés elszántságával is férfisan küzdenek, mint oly emberek, kiknek nincs már mit elveszteniük, s kik jobb szívvvel vetik magukat a halál karjaiba, mint a törökök elmaradhatlan boszujának martalékául. A múlt év utolsó napján néhány száz felkelő egész a trebignei hidig nyomult előre. Néhány előrs és besibozuk azonban lekövezoltattak. Csak

miután az egész várórság kiszállt a sikra, vonultak csöndesen vissza.

Dunafejedelemségek. Az „Ind. B.”-ben fentartás mellett közölt hír szerint Kuza herceg irt Napoleonnak, hogy ő óhajtaná Párisba menni s bódolatát fejezni ki azon uralkodó iránt, kinek az egyesült fejedelemségek új politikai lépéket köszönhetik. A császár erre azt felelte, hogy ő hercegségét szívesen látja, s értekezni fog vele, ha az ügyek államaiból távozását hosszabb időre megengedik.

Amerika. A congressusban megkezdődött a Trent-tyg feletti tanácskozás. Vallandígt felette elégtellen Mason és Slidell elbocsátásával. Nem telik belé három hó s Amerika mégis csak háborúban lesz Angliával; vagy legalább el kell hogy ismerje a déli államokat s feloldja az ostromzár. Thomas szerint Anglia egy oly lépést tett, mely az amerikaiaknál a szenvedett méltatlanság érzetét hagyta hátra, mely csak a visszatérő alkalmára vár. Az újyorki polgármester egy üzenetében többek közt azt mondja, hogy tekintve a külviszonyok válságos állapotát, s az Anglia részéről ismételve nyilvánuló rossz akarat tanujait, Új-York védelmi eszközei különös figyelmet igényelnek s ő indítványozza, hogy tétessenek előkészületek arra, hogy a csatorna szükség esetében a hajókra nézve hozzájárulatlanná váljék.

A senatusban Summer a Wilkes kapitány eljárását igazolhatatlannak nyilvánította.

Charlestonból két hajó érkezését jelentik. Egyik ezek közül fegyverraktományt hozott Nassauból. Az ostromzár e szerint meg van szegve.

Ujabbak. Ő Felsége a császár jan. 21-én reggel 7 órakor Bécsbe megérkezett. Még azon délelőtt fogadta Rainer főherceg miniszterelnököt, ki ez al-

kalemmal már a szent István rendjelt viselte. Később gr. Rechberg, Schmerling, gr. Nádasdy és gr. Eszterházy Móríc miniszterek részesültek legm. kihallgatásban.

— Ő Felsége visszaérkezéssel — írja a „N. Nachr.” — nagy jelentőségű hírek vannak kapcsolatban. Általánosan hiszik s hivatalos jellegű czélzások is a mellett szólnak, hogy a régóta függő kérdések megoldásának most be kell következni. Az ide vonatkozó elhatározások már megértek s gyorsan teljesedésbe kell menniök. Ezek közt első sorban áll a magyar kérdés. s minden meghazudtolások dacára, illetékes helyen szilárdul és határozottan állítják, hogy Rainer főherceg van hivatva, a kormánynak Magyarország irányában legújabb politikáját, melynek alapja a teljes kibékülés, valószínűsíteni.

— Az idéztük lap szerint Ausztria külpolitikájának is egész vonalán döntő elhatározások vannak kilátásban. Ha talán nem is fog támadólag fellépni Olaszország ellen; de az olasz királyság tovább terjeszkedéseit gátolni szándékozik. A keleti kérdésben szöszierint kíván ragaszkodni régi programjához, a mely: Törökországnak minden áron fentartása. A német kérdésben, mely Poroszország legújabb magatartása után égető kérdéssé vált Ausztriára nézve, szintén fontos elhatározások várhatók.

— A birodalmi tanács pénzügyi választmánya jan. 21-i ülésében a hadügyminiszterium költségvetésével foglalkozott. Gr. Degefeld, sőt gr. Rechberg is résztvettek a tárgyalásokban. Mindkét miniszter ur igyekezett

meggyőzni a választmányt, hogy a különben is csekélyre tett hadügyi költségvetést lehetlen alább szállítani; de a választmány nem tágitott s eredeti indítványán, mely szerint e rovat 40 millióval apasztandó, alig fogott valamit változtatni.

— Trebinje, jan. 18. Derwis basa egy zászlóalj vadászszal ide érkezett. Megkísérti, a felkelőket szép szerivel birni engedelmességre.

— Páris, jan. 21. Mexikóba egy új dandárt küldöttek.

— Brüssel, jan. 21. Az „Indep.” jelenti: Thouvenel meghagyta a washingtoni francia követnek, hogy a charlestowni kikötő elrontásaért roszalását nyilvánítsa. Franciaország teletemesen szaporítja a mexicói hadjáratra alkalmazott csapatait.

— London, jan. 21. A „Morn. Herald” úgy vélekedik, hogy Angliának a déli államok minden kikötőjében hajókat kellene állomásoztatni, s Charlestownt, valamint minden más déli kikötőket a semleges államoknak kereskedésre megnyitni. Franciaország akkor bizonyosan csatlakoznék Angliához.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

Januar 24-kén: Nemzeti kölcsön 82.95. 5 % Metalliques 68.65. Bank-részvény 782.—. Hitel-részvény 185.60. Váltó Londonra 139.25. Ezüst 138.50. Arany 6.57.

Januar 21-ikén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 69.25. Erdélyi 66.25.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL.

H I R D E T É S E K.

NEM HIVATALOS.

(449) (1-3) Árjegyzék.

Mocca kávé legfinomabb . . . 1 font 1 frt 20 kr.
Cubai legfinomabb . . . „ „ 92 „
„ detto . . . „ „ 88 „
Jáva kávé, finom, sárga . . . „ „ 84 „
Közép kávé . . . „ „ 80 „

Egyszersmind bátor alólt a tisztelt közönségnek jelenteni, hogy a néhai Voszitz Eleonora örököse Szilágyi Mária k. a. ősmert és elhírhedt készítménye, u. m. Rosolis, Liqueur és Puncs-essencia Raktára nálam létezik; úgy ezeken kívül mindenféle

friss fűszer, Chocoládék, pakétos és fontos Theák, finom Rumok, többféle nemes buteliás Borok, bécsi és szebeni Stearingyertyák a legutányosabb áron találatnak Schütz Károly kereskedésében Kolozsvárt.

(450) (1-3) Eladó ó borok

vannak Ugrán a gr. Haller György ur udvarában m. e. 500 veder; értekezhetni ott helyt az udvari tiszttel, vagy M. Várhelyt a Petkíháznál lakó tulajdonos gróf urral.

(365)

A Triesti kir. szab. ugynevezett

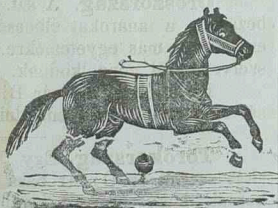
Azzienda assecuratrice

(az osztrák állam legrégibb ily nemű biztosító intézete 4 millio alaptőkével ezüstben) biztosít:

1. az emberi életre, még pedig egész vagy fél jutalék mellett, nyeremény osztalékkal, vagy kölcsön jogzimmal;
 2. kihazasítási kiállításokat és későbbkori gondozást;
 3. bizonyos tulélesi esetekben;
 4. bizonyos évenkénti jutalmakba határozott jövedelemre;
 5. tűz- és jég-károsodási esetekre.
- Magyar és német nyelven részletes tervrajz, úgy szintén mindennemű igényelhető felvilágosítás — kívánatra — mindenkinek készséggel szolgálatik.
Léve által irányított kérdésekre megfelelőleg válaszoltatnak.
A tartományokba ügyvivők vannak felállítva.
Erdélyre nézve központi ügyiroda van Kolozsvárt belső monostorutca óvárbá menő szegleten, az Apor-féle épületben 1-ső emelet 40-dik szám alatt.

(400)

**Gyógy-
lovak**

**vegyszer
számára**

BARTH F. freibachi állatorvostól
Althofennél Karinthiában.

Ezen romolhatlan, ártalom nélkül hatályos crejt, folyékony állomány által a lovaknál alaposan gyógyíthatni minden nemű inrandulásból, sérülésből, fizomodásból, marjulásból, továbbá friss lábszurásokból, pókosodásból, eredő bajokat, s másféle drganatokat.

1 üveg ily vegyszer ára 2 frt 60 kr. o. é.

Morveum.

Egy a maga nemében feljűmulhatlan gyógyszer lovak, szarvasmarhák, juhok, sertések és ebek számára, mely által mindennemű gyuladással sebek, daganatok és tagsérülések, bőrkütsések, mint ruh, himlő, csomósodás, viszketegség s több ily nemű nyavalyák a sertéseknél, lovaknál, valamint minden nyereg és szerszám által okozott törődések, továbbá patatiprás, nyilazás, végre főleg a köröm és pata betegségek; rendkívül gyorsan és sikerrel gyógyíthatók, mire nézve több tekintélyes egyéniségek bizonyítványaira hivatkozhatunk, megtekintés végett.

Ára egy tégely szernek használati utasítással 1 frt 20 kr. osztr. ért.

Kapható:

Kolozsvárt: WOLFF urak gyógyszerárában és Khudy J. gyógyszerésznel; Déésen: Krémer Sámuel urnál.

Nagyobb mennyiségű áru bizományok letétele végett, kéretnek magához a éksztíthöz folyamodni.

(435)

Németország legelső orvosi egyetemei által megvizsgált, mindennemű fájdalom ellen hasznosnak elősmert és a magas cs. kir. helytartóságtól hasznossága miatt engedményezett VEBER-féle

Általános KÖSZVÉNYGYOLCS

mint legelső, legbiztosabb, gyorsan és csálhatatlanul segítő óvszer mindennemű köszvény, hüls, göres, oldalnyílás, dagadt tagok, kifczamodások és podagra ellen, csomagokban használati utasítással 1 frt. 5 kr., megegyezzer oly erős, súlyosb fájdalmak ellen 2 frt. 10 o. é. nem különben a híres párisi általános taapsz minden lehető sebnemek, fagydaganatok és tyukszemek ellen. Egy tégely használati utasítással 35 kr. o. é.

A valódi kapható:

Kolozsvárt gyógyszerész Wolff János urnál és Wendler J. örököseinél; Tordán: gyógyszerész Wolff Gábor urnál; Segesvárt: Misselbacher J. B. urnál; Károly-Fejervárt: Wagner János urnál; Besztercén Dietrich és Fleischer uraknál.

STEIN JÁNOS könyvtárusnál Kolozsvárt kapható:

Szavalmányok

növendék leányok számára összeállítá Réthy Lajos. Ára 80 kr.

ÁLLATTAN

elbeszélő modorban és versben, népiskolák számára készíté Pánczél Ferencz.

I. rész: Honi házi állatok, ára 16 kr.

II. „ Honi vad állatok, ára 30 kr.

Utasítás

az Erdélyben megszüntetett tizedbejelentések valóstításánali eljárásról, mely a hajdoni urbér-jogositott földesuraságok, ügyvédek, meghatalmazottak sat. szóval mindazoknak, kik urbéri tized-járandóságok valóstításával foglalkoznak, különös figyelmökbe ajánlatik.
Ára 50 kr. Osztr. ért.

Orvosi napló

Magyarország gyakorló orvosai használatára. 1862. Szerkeszté Sugár Fábíusz orvostudor, szűlész, a buda-pesti kir. orvos-egylet és a kir. magyar természet-tudományi társulat rendes tagja, pesti gyakorló orvos.
SAUER IGNÁTZ arcképével.
Ára 2 frt.

Okmánytár 1848--49.

erdélyi eseményekhez.

Szerkezté Kővári László, kiadja gr. Eszterházi Kálmán.

Első fele 1 frt 25 kr.

Erdély története 1848--49-ben.

Irta Kővári László. Ára 2 frt.